

**Az észak-ír konfliktus döntéshalméleti
elemzése
(KLK 712)**

TARTALOM

BEVEZETÉS	1
A DÖNTÉSELMÉLETI MÓDSZEREK SZEREPE A DÖNTÉSEK VIZSGÁLATÁBAN	5
A KULTÚRA, MINT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐ	9
DÖNTÉSELMÉLETI MODELLEK	11
JELENLEGI HELYZET –A JÁTÉKELMÉLETEK ALAPJÁN.....	14
A MÚLT – AMI VALÓJÁBAN A JELEN IS – TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS.....	17
ÖSSZEGZÉS	32
FORRÁSOK	36

Bevezetés

A TDK dolgozatom témája az észak-ír konfliktus döntéseméleti módszerek általi vizsgálata. Azért érdekes ez a téma, mert bár a konfliktus a múltban gyökerezik, hatásai a mai napig jelen vannak az ír lakosság életében.

Észak-Írországból mára a katolikus-protestáns ellentét teljesen beleitta magát az emberek elméjébe, és sajnos természetes dologgá vált számukra vallási és kulturális okok miatt gyűlölni egymást. Ahogy telnek az évek, bár a konfliktus enyhülni látszik, igazi megoldásról mégsem beszélhetünk. Az atrocitások mára csillapodtak, de még mindig jelen vannak az ír társadalomban, idősök és fiatalok, felnőttek és gyermekek között egyaránt.

Ez a probléma mielőbbi megoldásra szorul, hiszen az erőszak miatt sürget az idő. Bár napjainkban előrelépés tapasztalható a probléma megoldásában, mégsem jelenthető ki, hogy nem kell tartani IRA, vagy egyéb terror szervezetek akcióitól Észak-Írországból, de akár az Ír Köztársaságból vagy Londonból. Ez a probléma nem csak az írek problémája, ugyanúgy részese az Egyesült Királyság, az Ír Köztársaság, sőt, az Európai Unió és az egész világ is.

A vallás és a kultúra nem csak Észak-Írországból okoz ma is gondot, ezért is ajánlott fokozottan figyelni az ott történő eseményekre, levonni a megfelelő következtetést és megpróbálni változtatni a helyzeten. A vallási és kulturális különbségek globális szinten nehézséget okoznak a társadalmakban, mivel az emberek nagy része nem hajlandó toleránsan viszonyulni ahhoz, aki „más”.

Ezt mutatom be a dolgozatomban, elemezve a konfliktus során meghozott döntéseket, bemutatóva azok hatásait és következményeit.

Dolgozatomban egy új elemzési módszer nyújt segítséget, amely a döntéseméleti módszerek alkalmazásával, a konfliktushelyzetek gyökerének és döntési dilemmái alapján közelít a megoldáshoz. Mivel a konfliktus alapja vallási és kulturális eredetű, fontos feladat megvizsgálni a vallás és a kultúra szerepét is, hogyan hatnak az eseményekre és a döntésekre.

A döntéseméleti analízis első állomása a probléma felismerése és vizsgálata. Itt bemutatom magát a konfliktust, hogy honnan ered és kik az alanyai. Ezután következik a történeti áttekintés, amely során elemzem az eseményeket és a döntéseket.

A döntéseméleten belül leginkább a játékelméleti megközelítéssel vizsgálom az eseményeket, a tárgyalásokat és a konfliktuskezelés fázisait. Használok a „licit”, a „fogolydilemma”, a „nemek harca”, a „vezérürü” és a „gyáva nyúl” játékmódokat, amelyekkel egyszerűbb és szemléltetőbb a döntések elemzése.

Fontos kitérni a jelenlegi helyzetre is, hiszen érdemes tudni, hogy a konfliktuskezelés melyik stádiumában vagyunk éppen.

A dolgozat végén készítek egy összegzést, amelyben a döntések eredményességét vizsgálom.

A döntésméleti módszerek szerepe a döntések vizsgálatában

A döntésmélet egy igen újszerű megközelítési módja a döntések elemzésének. A döntésméletben többféle módszert találunk a problémamegoldás alternatíváinak vizsgálatára.

1. ábra: A probléma helyszíne. (Forrás: <http://www.backpack-newzealand.com/ireland-map.html>)

Az észak-ír konfliktus több évszázadokra nyúlik vissza. A konfliktus az 1200-as években indult az angolok és az írek között. Az évszázadok során folyamatos harcokat vívott a két fél, amelyek rengeteg ember halálát okozták.

A probléma alapvetően vallási eredetű: a katolikus britek és a protestáns britek között általánossá vált az ellenszenv. A 20. század elején az észak-ír megyék megtartásának árán az Ír-sziget déli része függetlennedni tudott. Az ulsteri hat megye Nagy-Britannia fennhatósága alatt maradt, a lakosság egyik fele azonban katolikus, a másik pedig protestáns. A probléma

részben egyéni jellegű, mert a társadalom egy-egy tagját személyesen érinti, s „a konfliktusok esetenként annyira megterhelik a személyiség-struktúrát, hogy az a széthasadás vagy egy új életkezdés alternatívája elé kerül”¹. A probléma egyúttal társadalmi jellegű is, mert az évszázadok során a katolikus-protestáns ellentét szinte beleivódott az emberek elméjébe. A konfliktus során olyan fegyveres terrorszervezetek alakultak, mint az Irish Republican Army (IRA) vagy az Ulster Volunteer Force (UVF).

A katolikusok és protestánsok közötti ellenszenv még ma sem csillapodik, bizonyítja ezt az a tény, hogy Nagy Britannia és Észak-Írország területén a mai napig IRA-merényletektől tartanak.

A döntéselméletben a Bartee-féle rendszerelméletű problémátér három dimenzióban elemez. A problémamegoldás folyamata és a problémátípus alapján a konfliktusok megközelítése részletes elemzési lehetőséget biztosít.² A döntéselméleti szakirodalom szerint objektív az a probléma, amelyet többen észlelnek és amely megoldása esetén megfelelő mennyiségű és minőségű információ áll a döntéshozók rendelkezésére. Ezeket természetesen befolyásolják a szubjektív tényezők is, pl. „elválaszthatatlan a döntéshozó személy személyiségétől, hozzáértésétől, döntési képességeitől”³. A szubjektív problémát csak az adott személy érzékeli, de egy idő után a szubjektív probléma objektívvá válhat. A probléma itt egyaránt objektív és szubjektív is: objektív, mert rengeteg ember életére hatással van, és szubjektív, mert az adott felek teljesen különböző nézőpontokból látják a helyzetet. A probléma egyúttal koncepcionális is, hiszen mindenki által elfogadott tény, hogy létezik, a legtöbb ember hallott már valamit arról, hogy Észak-Írországban gondok vannak. Más elemzési módszer alapján lehet a probléma elméleti és gyakorlati is: egyrészt bizonyos kérdésből indul ki (milyen vallásúnak kellene lenni?), másrészt összecsapásokat generál. A probléma már évszázadokkal ezelőtt eljutott a „társadalmi probléma”⁴ kategóriájába az eszkalálódása miatt, mert egy egész társadalom életét befolyásolja (sőt, sokszor külső szereplőket is).

A rendszerelméletű problémátér második dimenziója, a problémamegoldás módja, amely alapján modellezhető és elemezhető az észak-ír helyzet. A szakirodalom négy modellel dolgozik, az egyéni, a csoportos, a szervezeti és a társadalmi megoldás modelljeivel. Az

¹ Jürgen Habermas: Válogatott tanulmányok. 142. o.

² Zoltayné Paprika Zita: Döntéselmélet. 20-21. o.

³ Zoltayné Paprika Zita: Döntéselmélet. 40. o.

⁴ Zoltayné Paprika Zita: Döntéselmélet. 29. o.

észak-ír helyzet megoldása/megoldhatósága egyértelműen a társadalmi megoldást kívánja meg, benne a nemzetközi segítséget és támogatást. Ebben helyet kapnak a csoportos és az egyéni megoldások is: sok egyéni megoldás végül teljes megoldáshoz vezethet, csoportosan, szervezetileg, mert szükség van bizonyos keretekre, hogy működhessenek a döntések.

A döntések egyik legfontosabb tényezője a döntési szintek⁵ alapján határozható meg.

Jelen problémánál főleg stratégiai döntéseket kell hozni, mert a problémát hosszútávon kell orvosolni, megoldani. A stratégiai döntéseknek magas a kockázata, de ezeket a kockázatokat megfelelően felmérve és átgondolva meg lehet találni a legmegfelelőbb megoldást. Természetesen ugyanúgy szükség van taktikai döntésekre is, melyek középtávra szólnak, és többször is megfigyelhetők az operatív, rövidtávú döntések is. Az operatív döntések az észak-ír konfliktusban legjobban az IRA fegyverletételi-ajánlatainál figyelhetők meg, ahol sokszor az lehet a gyanúnk, hogy a terrorszervezet csak az időt próbálta meg húzni az ajánlattal.

Az észak-ír konfliktus esetében stratégiai döntés született akkor, amikor Írország kettészakadt: hosszú távú terv volt, amely – tekintve a társadalomban jelenlévő vallási és kulturális feszültséget –, nagy kockázattal járt az írekre és a britekre nézve egyaránt. Ugyanilyen stratégiai döntésként értékelhető az 1998-as Nagypénteki Egyezmény is, hiszen ez is hosszú távú célt tűzött ki és szintén komoly kockázattal járt, mert nem lehetett előre tudni, hogy mindkét fél hajlandó-e betartani a megállapodást és hogy az IRA és a közvélemény hogyan fog reagálni az aláírására.

Taktikai döntésre lehet példa az az esemény, amikor Tony Blair brit miniszterelnök 1993-94-ben visszaadta Észak-Írország önrendelkezési jogát. Bár ez is kockázatos lépés volt, mégis bevált, hiszen a brit engedmény az IRA-t is pozitív lépésekre sarkallta: bejelentették a fegyverletételt. Hasonlóan Tony Blair engedményéhez, 1999-ben Trimble kormányalakítása is tekinthető taktikai döntésnek, hiszen úgy tett engedményt az IRA-nak, hogy csak egy távolabbi időpontot tűzött ki a cserébe elvárt fegyverletétel idejének.

Az észak-ír konfliktusban rengeteg rövidtávú, operatív döntéssel találkozhatunk. Legjobb példa talán az a rengeteg ígéret az IRA részéről, hogy leteszik a fegyvert, ha bizonyos kéréseiknek eleget tesznek a britek, ill. a protestánsok. Ezek a fegyverletételről szóló ígéretek általában az időhúzás eszközei voltak, és évekig csak az ígéret szintjén léteztek.

⁵ Zoltayné Paprika Zita: Döntéelmélet. 46. o.

Ugyanígy lehet operatív döntéseknek tekinteni London azon döntéseit, amelyekkel az ír helyzet elmérgesedése miatt elvette Észak-Írország önrendelkezési jogát.

A döntésmódszerek kapcsán a felek számára fontos volt a tapasztalat: tapasztalat a másik fél előző döntéseit, akcióit illetően. Így pl. hiába mondta olyan sokszor az IRA, hogy leteszik a fegyvert, az előző tapasztalatok alapján a britek ill. a protestáns politikusok mindig kétkedve fogadták a kijelentést, mivel olyan sokszor hallották már.

Ideális esetben a döntés objektív és az összes létező alternatívát ismerve, a döntéshozó azt az egyet választja ki, amely a legjobb megoldást kínálja a probléma megoldására. Azonban ez csak elméleti síkon működik. Ennek az az oka, hogy a döntéseket emberek hozzák, akiket külső vagy belső befolyás érhet, akik rosszul mérhetik fel az adott probléma súlyát, akik nem biztos, hogy ismernek *minden* alternatívát, akik tévedhetnek.

A döntéshozatalnál fontos a racionalitás, amelyet az eszközválasztás alapján vizsgálhatunk. „Ilyenkor a cselekvést célt követő tevékenységként értelmezzük: a cselekvő szubjektum azzal a szándékkal avatkozik bele a világba, hogy a megfelelő eszközök kiválasztása és alkalmazása révén előidézze a vágyott állapotot.”⁶ Tehát a döntés végrehajtása szempontjából fontosak azok az eszközök is, amelyeket a döntéshozók használni tudnak a számukra legkedvezőbb állapot elérésére. Ez alapján „a cselekvőnek és a cselekvésének (az eszközök célracionális megszervezése szempontjából) racionalitást tulajdonítunk”.⁷

Habermas – a célracionális mellett – megkülönböztet értékracionálitást, indulati és tradicionális cselekvést is. Az értékracionális cselekvést egy bizonyos önértékbe vetett hit (etikai, esztétikai, vallási, stb.) határozza meg. Az indulati cselekvést az indulat és az érzelmek határozzák meg, míg a tradicionális cselekvést a „meggyökeresedett szokások”.⁸

Az észak-ír konfliktusra leginkább a cél- és értékracionális alapú cselekvések, ill. a tradicionális cselekvések jellemzik, de sok példát találhatunk indulati cselekvésekre is (ezek leginkább terrorcselekmények, hirtelen kirobbanó atrocitások).

A döntéshozatalban nagyon fontosak a pszichológiai tényezők, amelyek rányomhatják bélyegüket az ideális, objektív döntés meghozására. Ilyen lehet pl., ha a döntési helyzetben lévő egyén alábecsüli a kockázat mértékét – ilyen volt pl. az UVF reakciója az Angol-Ír

⁶ Jürgen Habermas: Válogatott tanulmányok. 223. o.

⁷ Jürgen Habermas: Válogatott tanulmányok. 224. o.

⁸ Jürgen Habermas: Válogatott tanulmányok. 242-243. o.

Szerződésről: sokáig ellenezték azt, de később belátták, hogy a fennmaradásuk múlik az álláspontjuk megváltoztatásán. Az előítélet ugyanilyen pszichológiai típushibának minősül. Ez pedig végigkíséri az egész észak-ír konfliktus, hiszen maga a konfliktus is erre épül.

A kultúra, mint befolyásoló tényező

A döntéshozatali folyamatot befolyásolja a kulturális beállítottság. Ebbe beletartozik a normarendszer, az értékrend, a hagyományok és a viselkedést irányító tényezők. A kultúra abban is segíti a döntések vizsgálatát, hogy hogyan születnek első látásra irracionális döntések, hogyan illeszkednek egyes, látszólag teljesen értelmetlen részek a döntés egészébe.⁹ Ma a kultúra megértése ugyanolyan fontos tényező, mint a többi, döntést befolyásoló tényező.

A probléma-felismerés során fontos a megoldandó helyzethez való hozzáállás. A fennálló problémát el lehet fogadni és meg lehet változtatni, erről szól a döntéshozatal.

Fontos az információgyűjtés: a feleknek érdemes minél többet tudniuk a másik fél kulturális hátteréről, hiszen ez elősegítheti a probléma megoldását. A tolerancia nagyot lendíthet egy döntés meghozatalának folyamatán, mert ha a felek megértik a másik kulturális és akár vallási értékeit, az elősegítheti a kompromisszumkészséget és így a döntéshozást. Az ír konfliktusban valószínűsíthető, hogy mivel évszázadokra nyúlik vissza, a felek jól ismerték egymás kulturális és vallási szokásait, nézeteit. A problémát azonban a másik el nem fogadása jelentette és jelenti.

Az is lényeges, hogy az egyének csak egy alternatívához ragaszkodnak (saját érdeküket kívánják érvényesíteni és nem hajlandók tudomást venni a másik fél igényeiről), vagy együtt, közösen keresnek minél több, használható alternatívát, amelyek között biztosan lesz olyan, amely mindkettejük számára megfelel. Az ír konfliktus első szakaszaira inkább az volt a jellemző, hogy minden fél ragaszkodott az álláspontjához és senki nem volt hajlandó engedni. A valódi áttörést a 90-es évek jelentették, ekkor figyelhető meg talán először az érdekegyeztetésre való hajlam a katolikusok és a protestánsok ill. az írek és a britek között.

Az egyéni döntéshozatal mellett beszélhetünk csoportos döntéshozatalról is, amely során a legtöbb esetben arról van szó, hogy a csoportban található egy domináns egyén, aki képes meggyőzni a csoport többi tagját is az igazáról. Így, bár csoportos döntés születik, valójában annak az egy félnek az érdekei érvényesülnek, aki a csoportban a hangadó volt. Az írek esetében nem mondható ki egyértelműen egyik eset sem. Egyrészt, a konfliktus olyan régre nyúlik vissza, hogy több generáció váltotta egymást ez idő alatt. Másrészt, bár volt néhány releváns politikus, aki sikert tudott elérni (pl. Margaret Thatcher, Tony Blair, Garry

⁹ William G. Tierney: The Impact of Culture on Organizational Decision Making. 3. o.

Adams, Ian Paisley), mégsem mondhatjuk ki, hogy bármelyik döntést csak az ő személyük hozta volna meg.

A döntés megvalósítása lehet rövid- és hosszú távú. Rövid távú döntés általában kisebb, kevésbé releváns ügyek tárgyalásánál születik, vagy hosszú ügyek tárgyalásakor részmegoldásként, esetleg időhúzásként alkalmazhatják. A hosszú távú döntés mindig kockázatosabb, megvalósítása bonyolultabb és több áldozat meghozására készlet. Az ír konfliktus során rövid- és hosszú távú döntések is születtek, hol taktikai, hol stratégiai jelleggel.

Döntéelméleti modellek

Dolgozatomban a játékelmélet különböző módszereivel analízálom a született döntéseket. A játékelmélet két alapeszmén, módszeren alapszik: a tiszta és a kevert stratégián. Ezek által hozzuk meg a döntéseinket a játékok során. Tiszta stratégiáról akkor beszélünk, amikor egy játékos egy bizonyos elv alapján dönti el, hogy melyik lépéslehetőséget választja, és abból az elvből egy adott helyzetben mindig ugyanaz a lépés következik. Tiszta stratégiát játszik az, aki minden körülmények között feltétel nélkül betartja azt, hogy „Ne ölj!” és csakis a játékszabályokat betartva, azokat követve dolgozza ki és alkalmazza stratégiáját.¹⁰

A játékelmélet másik módszere a kevert stratégia. Ennek folyamán a játékos minden lépéslehetőségéhez először meghatároz egy-egy valószínűségértéket, majd e valószínűségek alapján dönt, hogy mit tegyen. A döntést magát a véletlen irányítja, mégpedig úgy, hogy a különböző döntések esélyei nem feltétlenül egyenlők.¹¹

Dolgozatomban a „fogolydilemma”, a „nemek harca”, a „vezérürjatek” és a „gyáva nyúl játék” segítségével kívánom reprezentálni a döntési alternatívákat.

A játékelmélet az eszközök ésszerűségével, a stratégiai problémákkal foglalkozó elmélet, amelyet kifejezetten a racionális döntés megértésére fejlesztettek ki. A döntések meghozatalának módszereit vizsgálja olyan helyzetekben, ahol minden résztvevő döntéseinek eredményét befolyásolja a többiek lehetséges választása.

A fogolydilemma módszer lényege, hogy a szituáció csapdahelyzet, mert „az egyénileg optimális választás nem esik egybe a közös optimális választással”¹². Mindkét fél érdeke az együttműködés, ez a játék viszont a bizalmon alapszik, s bár érdekük mást kíván, nagy a valószínűsége, hogy mindketten a rossz megoldást választják. (Természetesen ebben az elméletben figyelembe kell venni a tapasztalatot és a bizalmat is.)¹³

A nemek harcában nincs olyan megoldás, ami mindkét fél érdekeit szolgálná. Ennél a játékmánál három lehetséges megoldás van:

¹⁰ Mérő László: Mindenki másként egyforma. 21. o.

¹¹ Mérő László: uo.

¹² Zoltayné Paprika Zita: Döntéelmélet. 325. o.

¹³ Zoltayné Paprika Zita: Döntéelmélet. 325. o.

1. Mindkét fél kooperatív: itt mindkét játékos arra törekszik, hogy a másiknak jó legyen. Ezt a játékelmélet „arany szabálynak” nevezi. Azonban, ha mindkét fél kooperatív, egyikük számára sem születhet megfelelő megoldás, így mindketten veszítenek.
2. Mindkét fél verseng: ha mindkét fél önző stratégiát választ, akkor mindkettő érvényesítheti akaratát. Ha a játékos azt teszi, amit szeretne, hogy vele tegyenek, a játékelmélet „kategorikus imperatívusznak” nevezi.
3. Az egyik fél verseng, a másik fél kooperál: ebben az esetben, bár az egyik félnek engednie kell, mégis megnyugtató kompromisszumra juthatnak a felek. A másik verseng, tehát ő önző stratégiát választott. Ez a megoldás is jó lehet a konfliktuskezelésben.¹⁴

A vezérürjatek lényege az, hogy ki enged előbb. Ennek a játékelméletnek is három esetleges megoldása van:

1. Mindkét fél verseng: mindkét fél verseng, tehát ragaszkodik az álláspontjához és érvényesíteni kívánja akaratát. Ez azonban nem a megfelelő taktika ennél a módszernél.
2. Mindkét fél kooperál: mindkét fél enged, így, bár mindketten veszítenek presztizsükből, megoldják a problémát.
3. Az egyik fél verseng, a másik kooperál: ebben az esetben szintén megoldásra jutnak, de csak az egyikük enged, a másik konokul ragaszkodik a követeléséhez. Az, aki rábírja a másik felet az érdekei feladására, a játszma győztese, a másik fél pedig presztizsvesztést szenved el. Az eredmény azonban ugyanaz, megoldották a problémát.¹⁵

A gyáva nyúl játék hasonló az előző két játékelméleti módszerhez: ennél a módszernél is három megoldással kell számolni.

1. Mindkét fél versenyez: a legrosszabb kimenet, ha mindkét fél ragaszkodik az álláspontjához és nem enged abból. Ilyenkor nincs jó megoldása a problémának.

¹⁴ Zoltayné Paprika Zita: Döntésmélet. 326. o.

¹⁵ Zoltayné Paprika Zita: Döntésmélet. 327. o.

2. Mindkét fél kooperál: Ez a köztes megoldás, hiszen, bár megoldják a problémát, egyikük érdeke sem érvényesül igazán.
3. Az egyik fél versenyez, a másik kooperál: Csak úgy, mint a vezérürü játékelméletnél, itt is a versengő fél nyeri meg a játszmát és a másik fél, elvei feladásával, gyáva nyúllá válik. A problémát azonban sikerül megoldani.

A gyáva-nyúl játék során a kérdés az, hogy melyik fél válik „gyáva nyúllá”. Az elmélet akár egy tárgyalás során is alkalmazható, amikor a felek elvárásait a másik elé terjesztik. Itt fontos a magabiztosság, határozottság, ami nyilván hatással van a partner viselkedésére is. (Látszólag) még engedhet a másik félnek, és saját elhatározásától egy bizonyos mértékben akár el is térhet, de választhatja azt a stratégiát is, hogy a legvégsőig kiáll elképzelése mellett. Ha mindketten ezt választják, akkor ugyan egyikőjük sem lesz „gyáva nyúl”, viszont a haszon az elmarad mindkettőjük részéről. Amennyiben mindketten engednek eredeti álláspontjaikból, úgy kompromisszumos megoldás születhet. A szakirodalom azt is kompromisszumos megoldásnak titulálja, ha a felek teljesen egyértelművé teszik a másik számára, hogy saját részéről a kooperáció szóba sem jöhet. A gyáva nyúl játszmájánál fontos, hogy az egyik fél meggyőzze arról a másikat, hogy ő nem fog meghátrálni. Rá kell venni a másik felet arra, hogy kooperáljon, mert ő biztos, hogy nem fog. „Minél irracionálisabban játssza valaki a gyáva nyulat, annál biztosabban fog nyerni”. Ha a versengő fél igazán elszánt és el tudja hitetni a másikkal, hogy ő semmilyen áron nem fog kooperálni, majdnem biztos, hogy a másik kooperálni fog.¹⁶

¹⁶ Zoltayné Paprika Zita: Döntéselmélet. 328. o.

Jelenlegi helyzet – a játékelméletek alapján

2012 októberében a Sinn Féin vezetője, Garry Adams kijelentette: itt az ideje annak, hogy népszavazásra bocsássák azt kérdést, hogy egyesüljön-e ismét Írország és Észak-Írország. A politikus szerint azért van szükség az egyesülésre, mert az ország szétszakadása nem indokolt. Garry Adams úgy látja, hogy addig nem egyesülhet a két ország, ameddig az emberek nem látják be, hogy a szétszakadás csupán egy drága és ráadásul eredménytelen állapot, amely csak arra jó, hogy a szigeten kétszeresen legyen jelen a bürokrácia a szolgáltatásokban.¹⁷ A döntésemélet fogolydilemmája alapján a problémában a drága egyensúlyra való törekvés található, amelyben a fegyverkezés és a bürokrácia párhuzamos fenntartásának kényszere egyértelműen irányítóvá vált.

	Külön	Együtt
Külön	-1, -1	+2, +4
Együtt	+4, +2	+5, +5

1. A két Írország egyesítése. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A fenti táblázat alapján látható, hogy a legideálisabb állapot, ha mindkét fél a két ország egyesülése mellett dönt. Ekkor ugyanis a +5 jelzi, hogy mindkét félnek haszna lesz az egyesülésből, még hozzá egyforma haszna. Ha csak az egyik fél szeretne egyesülni, akkor is pozitív marad a mérleg, bár a nyereség a másik fél számára alacsonyabb lesz. Ha azonban mindkét fél elutasítja a két ország egyesítésének ötletét, akkor egyik fél sem profitál a döntésből.

Ha táblázatban szeretnénk reprezentálni a népszavazás indításának kölcsönhatását, a következő eredményt kapjuk:

		Britek	
Írek		Indítsanak népszavazást	Ne legyen népszavazás
	Indítsanak népszavazást	2, 4	4, 0
	Ne legyen népszavazás	0, 2	4, 2

2. Népszavazás indítása. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A fenti táblázat alapján tehát megfigyelhető, hogy míg az Uralkodónak (főleg gazdasági szempontból) inkább az lehet az érdeke, hogy a két Írország ne egyesüljön és így

¹⁷ <http://www.sinnfein.ie/contents/24737>

Észak-Írország ne lépjen ki az Egyesült Királyságból, addig az írek szempontjából nyereségesebb állapot keletkezhetne a két fél egyesülésével. Más kérdés, hogy mennyire oldódna meg az észak-írek és írek közti társadalmi konfliktusok: véleményem szerint, ha Észak-Írország csatlakozna az Ír Köztársasághoz, a katolikus írek jelentős része megnyugodna, míg a protestáns észak-írek körében először nyugtalanság jelentkezne.

A népszavazás indításának lehetősége biztosított is a Nagypénteki Egyezmény¹⁸ alapján. Az Egyezmény kimondja, hogy amíg népszavazást nem indítanak Írország és Észak-Írország egyesülésének kérdésében, és amíg a népszavazás alapján a lakosság többsége nem szeretné egyesíteni a két országot, addig Észak-Írország az Egyesült Királyság része kell, hogy legyen. A népszavazás elindítására akkor van lehetőség, ha az észak-ír vezetés a Parlamentben is előterjeszti kívánságát, és azt az Uralkodó és Írország döntéshozó testülete is elfogadja. Ez egyértelmű patthelyzet, amelyben kulcsszerepe több szereplőnek egyszerre lehet. Mind az ír vezetés, mind az uralkodó egyszerre nyerhet és veszíthet az esetleges elszakadással.

A népszavazás lehetősége tehát adott, és Garry Adams most élni is szeretne vele, azonban a helyzet közel sem ilyen egyszerű. 2012 szeptemberében ugyanis újabb konfliktus történt az Észak-Írországban lakó katolikusok és protestánsok között, amikor a protestáns észak-írek az Ulster Covenant („Ulsteri Egyezmény”)¹⁹ ünneplésére megrendezett parádét megzavarták. Az ünnepség előtt a szervezők meghatározták, hogy a zenészek milyen zenét játszhatnak a felvonulás során. Néhány ellenérzésű személy azonban a meghatározott ünnepélyes, templomi zene helyett teljesen mást játszott a St. Matthew katolikus templom előtt.²⁰

Az eseményt követően a Sinn Féin is felháborodását fejezte ki, hiszen az esemény megzavarása etikátlan volt. Nem sokkal később, az Orange Order nevezetű társaság, amely felelős volt a történetekért, hivatalosan is bocsánatot kért a rendzavarásért, amelyet azonban a Sinn Féin nem fogadott el.²¹

A jelenlegi patthelyzetért mindkét oldal felelős. Az ok-okozati összefüggések megértéséhez és a helyzet elemzéséhez szükség van az előző évtizedek eseményeinek, a két

¹⁸ <http://www.nio.gov.uk/agreement.pdf>

¹⁹ http://www.proni.gov.uk/index/search_the_archives/ulster_covenant.htm

²⁰ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-19776951>

²¹ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-19784052>

fél közötti döntéseknek és azok eredményeinek vizsgálatára, hiszen, mint említettem, a konfliktus több évszázados ellentétre nyúlik vissza, és egyre nagyobb szükség van a probléma megoldására és a viszonyok rendezésére az Ír-szigeten.

A múlt – ami valójában a jelen is – történeti áttekintés

Írorszáiban a konfliktus évszázadokra nyúlik vissza. Az 1200-as években az angol csapatok meghódították Írország területét. Ekkor, mivel a protestantizmus később alakult ki, még nem lehet vallási eredetű problémákról beszélni, a katolikus-protestáns ellenszenv csak később formálódott meg.

1688-ban, amikor II. Jakab ír királyt (katolikus) megtámadta Orániai Vilmos (protestáns), és elfoglalta Írországot, a Vilmos oldalán harcolókat a csata után „Orangemen”-nek²² nevezték el, s az észak-ír protestánsokat ma is ezen a néven emlegetik.

A konfliktus a 20. század elején élesedett ki, az első igazán releváns összecsapás 1916 húsvétjakor bontakozott ki a katolikusok és protestánsok körében. A húsvéti felkelésben öt napon át zajlott a harc az írek és a brit katonák között, az összecsapások számos áldozattal és sebesülttel értek véget. A konfliktus oka az a vita volt, amely az Egyesült Királysághoz való tartozásról vagy az attól elszakadásról nem tudott dönteni.

1919 és 1922 között folytatódtak a harcok, mert az IRA fegyveres erőket vetett be a britek ellen, a tárgyalások kiereszkedésére. Ekkor született meg az Ireland Act²³, amely alapján két külön parlamentet követeltek, az egyiket Londonban, a másikat pedig Belfastban. Ez biztosította volna a Szabad Ír Államot, amelyet a dublini parlament vezet, s amely Észak-Írországot az Egyesült Királyság részének tekinti. A katolikusok természetesen nem értettek egyet a döntéssel, ők egységes Ír Államot követeltek.

1920. december 23-án mondták ki a hat ulsteri tartomány elszakadását Írországtól, s a csatlakozását az Egyesült Királysághoz. 1921-ben létrejött az Ír Szabad Állam, a két ország határait pedig 1925-ben rögzítették.

1922-ben újabb összecsapásokra került sor a polgárháború során. Az elszakadást ellenzők (Free State Army) támadást intéztek volt IRA-tagok ellen. A háború egy évig tartott, és sok áldozatot követelt. A Free State Army vezetője, Eamon de Valera kilépett a szervezetből és megalakította a Fianna Fail Pártot, amely ezután fontos szerepet játszott az ír belpolitikában.

²² <http://www.guardian.co.uk/northernireland/page/0,12494,1569841,00.html>

²³ http://www.nationalarchives.ie/topics/anglo_irish/dfaexhib2.html

1939-ben az IRA bombázásokat hajtott végre Angliában, melyre válaszul a Free State Army öt IRA-tagot végzett ki.

1949-ben az Ír Szabad Állam köztársasággá alakult és kilépett a Brit Nemzetközösségből.

A következő fontos összecsapás három évtizedet váratott magára. Ekkor kezdődött a sokak által csak „the Troubles” néven ismert időszak, amely egészen 1995-ig tartott.

1969-ben a protestánsok megtámadtak egy katolikusok által szervezett polgárjogi tüntetést. A protestánsok ellentüntetést szerveztek, amely ismét erőszakba torkollt. Miután az IRA egyesek szerint nem mutatott kellő aktivitást, néhány tag kilépett belőle és megalakította a Provisional IRA²⁴ nevű új szervezetet, amely egy még radikálisabb szeparatista csoport, mint a klasszikus IRA.

1971-72-ben újabb támadások érték a brit katonai csapatokat, amely után közel kétezer embert börtönöztek be. Ezt követően erőszakos tiltakozások bontakoztak ki, 17 halottat hagyva maguk után. 1972. január 30-án a brit katonák összesen 27 embert lőttek le, 13-at meggyilkolva, amikor az emberi jogokért tartottak tüntető menetelést. Ez az esemény ma már Véres Vasárnapként²⁵ ismert, s hatásaként több ezer katolikus iratkozott fel az IRA tagjai közé. Azonban a protestánsok körében is egyre többen csatlakoztak az Ulster Vanguard nevű szervezethez, amely a lojalisták csoportja volt.²⁶

Írek	Britek		
		Folytassák a harcot	Fejezzék be a harcot
	Folytassák a harcot	-5, +5	+5, +2
	Fejezzék be a harcot	-5, -5	2, +5

3. táblázat: A harcok folytatása. Licit alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Az események a licit, mint döntéshozatali módszer alkalmazásával vizsgálható a legjobban. A licit lényege az, hogy melyik fél mennyit ajánl fel, meddig mennek el a haszonért? Mivel ekkor az IRA-nak eszébe sem jutott letenni a fegyvert, ő bármeddig képes volt elmenni a haszonért. Nekik tehát nem számított néhány emberélet kiontása, ők a maximum nyereségre számítottak. A britek érdeke ezzel szemben azt kívánta, hogy mielőbb

²⁴ http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/northern_ireland/2001/provisional_ira/default.stm

²⁵ http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/january/30/newsid_2452000/2452145.stm

²⁶ http://www.nytimes.com/2011/05/07/world/europe/07craig.html?_r=0

fejezzék be a harcokat, hiszen azok rengeteg áldozattal jártak, mindkét oldalon, s nekik sem anyagilag, sem egyéb szempontból nem érte meg folytatni a csatározást.

Ha azonban az IRA és az Ulster Vanguard esetét vizsgáljuk, megváltozik a kép:

IRA	UV		
		Folytassák a harcokat	Tegyék le a fegyvert
	Folytassák a harcokat	+5, +5	-5, +5
	Tegyék le a fegyvert	+5, -5	0, 0

4. táblázat: Fegyverletétel. Licit alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A táblázat jól reprezentálja azt, hogy hogyan vélekedhettek a fegyveres csoportok a fegyverszünetről és a további összecsapásokról. Itt egyik félnek sem állt érdekében úgy letenni a fegyvert, hogy a másik nem teszi le, mert akkor csak a másik fél kerülhet ki győztesen. Ha mindketten leteszik a fegyvert, akkor egyikük sem győz, de nem is veszít, nincs több áldozat, de nyereség sem. Ha pedig mindketten folytatják a harcot, a licitben mindketten egy szinten maradnak, s bár jelentős módon egyikük sem profitál a helyzetből, de mivel nem számít számukra a saját csapatukban bekövetkezett veszteség, csak a másik pusztítása, így mindketten hasznot húznak a további fegyverkezésből.

Ezért is folytatták a tagok felfegyverzését a felek, mert a cél a másik megsemmisítése volt, a kompromisszumkészség teljes hiányával.

A harcok tovább folytatódtak, melyre válaszul a brit parlament úgy döntött, hogy felfüggeszti Észak-Írország szuverenitását és a londoni parlamentből irányítják az országot.

A brit kormány e döntése legjobban a fogolydilemma módszerével analizálható. Adott a két fél, akik közül az egyik mielőbbi békét szeretne elérni (britek) és a másik fél, aki kevésbé kompromisszumkész, a tradícióknak és a gondolkodásmódnak köszönhetően, s akik mellelleg képtelenek rendet tartani az országban.

A kormányzás Londonba helyezése rendkívül felmérgesítette az unionistákat is: 1972 volt a legvéresebb év az észak-ír konfliktus történetében, összesen 496 halottal. Ezek közül kiemelkedik a Véres Péntek²⁷, amely napon 20, az IRA által működésbe léptetett bomba robbant fel Belfast városában, 9 halálos áldozatot követelve.

²⁷ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2132219.stm

Írek	Britek		
		Londoni irányítás	Stormont-i irányítás
	Londoni irányítás	+5, -5	+2, -5
	Stormont-i irányítás	-5, -5	2, +5

5. táblázat: Brit vagy ír irányítás. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

1973-ban a brit kormány egy újfajta gyűlést tervezett, melyben a katolikusok és protestánsok is hatalmat kapnak. Ennek alapján az Ír Köztársaság is szerepet kapott a parlamentben, aminek értelemszerűen az unionisták egyáltalán nem örültek. Az 1973-as választásokat többségben a koalíciót támogatót nyerték, azonban az azt ellenzők is helyet kaptak a parlamentben, s így egymással néztek farkasszemet a tárgyalásokon. A Sunningdale Egyezmény²⁸ alapján 14-tagú tanácsot alakítottak, amelynek tagjai írek voltak, s ezzel felvillant egy reménysugár, hogy egyszer talán az Ír Köztársaságnak is beleszólást engednek az észak-írek az ország döntéseibe.

A Sunningdale Egyezménnyel azonban nem sokan értettek egyet, igazolja ezt az 1974-es választások végeredménye is, amely alapján a 12 észak-ír parlamenti mandátumból 11-et unionisták (tehát a Sunningdale Egyezményt ellenzők) nyertek el.

A brit kormány mindennek ellenére elutasította az új választások kiírását, amelynek hatására a Gyűlés megerősítette a Sunningdale Egyezmény támogatását. Válaszul az Ulster-i Munkások Tanácsa (Ulster Workers' Council, tagjai protestáns unionisták) általános sztrájkot hirdetett.

Néhány nappal később lojalista bombák robbantak Dublinban és Monaghan-ben, 32 életet kioltva, s ezzel folytatva az összecsapásokat a két fél között. A sztrájkok folytatódtak, s a végeredmény újabb 25 éves londoni irányítás lett.

1974 telén az IRA két birminghami pubot támadt meg. A bombatámadások során 21 ember vesztette életét Birmingham központjában. A támadások miatt a brit parlament elfogadta a Prevention of Terrorism Actet²⁹, azaz a Terrormegelőzési Törvényt, amely alapján kimondták, hogy terrortámadás esetén a gyanúsítottak azonnal elfoghatók, s börtönbe zárhatók (korábban 7 napot kaptak a vádemelésre).

Az IRA a Községek Házát (House of Commons) is megtámadta a londoni parlamentben, 11 személyt sebesítve meg.

²⁸ http://www.ucd.ie/ibis/filestore/80_sf.pdf

²⁹ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/56/contents/enacted>

Decemberben az IRA fegyverszünetet hirdetett, annak reményében, hogy az Egyesült Királyság kivonja csapatait Észak-Írországból. A fegyveres harcok azonban hamarosan folytatódtak.

Az 1980-as évek elejét az éhségsztrájkok uralták. Az IRA börtönben lévő vezetője, Bobby Sands és további 9 személy halt meg éhségsztrájk következtében 1981-ben. Az éhségsztrájkoknak köszönhetően megnőtt az IRA és a Sinn Féin támogatottsága, mivel sokan mártírokként tekintettek az elhunytakra.

Az ezt követő időszakban jelentősebbé vált a nemzetközi nyomás is, mint a békefolyamatot sürgető erő. A britek mellett az Amerikai Egyesült Államok is egyre inkább szorgalmazta a béke megteremtését és annak stabilizálását. Az 1984. októberi bombatámadás³⁰, amelyet a Konzervatív Párt konferenciáján robbantott fel az IRA, s amely kis híján Margaret Thatcher életét is kioltotta, arra biztatta a brit felet, hogy tárgyalások útján mielőbb meg kell egyezni az írekkel. A britek mellett az éppen szabad katonai csapatokkal rendelkező USA is kiállt. Mivel az Egyesült Államok katonai ereje abban az időben kihasználatlan volt, s mivel akkora erőről beszélünk, amely akár néhány nap alatt porrá zúzhatná az egész Ír-Szigetet, az észak-íreknek nem igazán maradt választása a kiegyezéssel kapcsolatban. Az Egyesült Államok döntő szóval bírt egy-egy döntés meghozásánál, bár részvételének oka az volt, hogy éppen nem volt olyan konfliktus a világban, amelybe beavatkozhatott volna. Élénk érdeklődése ezért nem is tartott sokáig.

Mindkét felet szorította az idő és a vállukon egyre nőtt a nyomás: Thatcher asszony véget akar vetni a vérontásnak, az írek számára pedig nagy visszatartó erőt jelent az Amerikai Egyesült Államok felbukkanása a konfliktusban. Az volt a kérdés, hogy ki lép vissza előbb?

Ezt a helyzetet legjobban a „gyáva nyúl” módszerrel vizsgálhatjuk:

Írek	Britek		
		Megállapodás	Nincs megállapodás
	Megállapodás	+3, +3	+2, +4
	Nincs megállapodás	+4, +2	+1, +1

6. táblázat: Kiegyezés Nagy-Britanniával. Gyáva nyúl alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Az ábra azt mutatja, hogy az igazán jó megoldás a megállapodás. Így, bár mindkét fél gyáva nyúllá válik, hosszútávon csak ez vezet eredményre. Ha egyik fél sem akar megállapodni, az a

³⁰ http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/12/newsid_2531000/2531583.stm

vérontás folytatását eredményezi, ugyanúgy, mintha a britek nem akarnának. Az íreknek azért kell mindenképp megállapodniuk, mert az amerikai hadsereg olyan jelentős erőfölénnyel bír, amely egy Ír Köztársaság vagy Észak-Írország számára legyőzhetetlen, sőt, megközelíthetetlen.

A Sinn Féin egyre nagyobb fokú erősödésének következtében Margaret Thatcher brit és Garret Fitzgerald ír miniszterelnök 1985-ben aláírta az Angol-Ír Megállapodást³¹ (Anglo-Irish Agreement), amelyben kijelentették, hogy Észak-Írország addig marad független az Ír Köztársaságtól, amíg Észak-Írországbán a többség így látja jónak.

Ezzel szemben az ír oldalon is megadták a lehetőséget a tárgyalásokban való részvételre: az Intergovernmental Conference alkalmával a felek közösen tárgyalhattak a biztonsági és politikai ügyekről. A megállapodás azt is deklarálta, hogy a hatalom csak akkor adható vissza Észak-Írországnak, ha tiszteletben tartja mindenki érdeket is és ezáltal a parlamentben egyformán képviseltetheti magát a többi érdekcsoport is, tehát a lojalisták és unionisták.

Ez különbözően hatott a felekre: az unionisták és a Sinn Féin elutasították a megállapodást, mert a briteknek túl nagy hatalmat ad a belpolitikában. Az unionisták sztrájkokat szerveztek és a döntés hatására 15 parlamenti képviselő mondott le közülük. A centralista nacionalisták ezzel szemben üdvözlötték a döntést.

A következő választáson a Sinn Féin és az Ulster Unionist pártok támogatottsága is látványosan csökkent.

1987-re az unionisták belátták, hogy a taktikájuk rossz és az életben maradáshoz kénytelenek a kormányban lévő miniszterekkel együttműködni.

Mindenesetre ez a megállapodás lett az alapja az 1998-as Nagypénteki Egyezménynek, amely az igazi fordulópontot jelentette a két fél kapcsolatának rendezésére.

1993-1994-ben a brit miniszterelnök, Tony Blair úgy döntött, hogy visszaadja Észak-Írország önrendelkezési jogát és felajánlott egy parlamenti széklet a Sinn Féin-nek, ha az IRA befejezi a fegyveres erők alkalmazását. Ennek hatására 1994-ben az IRA bejelentette a fegyverletételt. Ez igazi mérföldkőnek számított a patthelyzetben: a britek engedtek igazán először a konfliktus során.

³¹ <http://cain.ulst.ac.uk/events/aia/aiadoc.htm#a>

Ezt a döntést legjobban a vezérürü játékelmélettel lehet megvizsgálni, hiszen ennek az elméletnek az a lényege, hogy ki enged először? Bár az engedmény presztízsveszteséssel jár, mindenképp előrelépés lehet egy több száz évre visszanyúló, véres konfliktus megoldásának folyamatában.

Mind a kölcsönös engedmény, mind a kölcsönös elutasítás nem adja meg a várt eredményt, és bár az első engedmény egyfajta „udvariatlanságnak” tűnik, mégis ez a mozzanat visz el az egyezményhez. Ennél a modellnél az abszolút udvariasság, azaz az engedmény ugyanolyan patthelyzetet adhat, mint a kölcsönös elutasítás. A „nem enged-enged”, bár elsőre nem adja meg a végső megoldást, mégis elindíthatja a tárgyalások folyamatát.

Írek	Britek		
		Engednek	Nem engednek
	Engednek	0, 0	-2, +3
	Nem engednek	+3, -2	-5, -5

7. táblázat: Ki engedjen? Vezérürü alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Mivel az IRA egy elveiből nem engedő terrorszervezet, a legjobb megoldást talán a brit engedmény jelentette. Az IRA önmagától, az érdekeit nem érvényesítve nem engedett volna követeléseiből, s valószínűleg nem tette volna le a fegyvert. A brit engedmény azonban arra sarkallta a terrorszervezetet, hogy érdekeik legjobb érvényesítése érdekében fejezzék be a fegyverhasználatot és ne indítsanak több támadást. A brit taktika jónak bizonyult, mert bár a brit vezetés kis presztízsveszteséget szenvedett (számottevő engedményt ők tettek először), ez a presztízsvetés nem akkora mértékű, hogy ne lehetett volna felvállalni, ezzel sok emberi életet megmentve. S ha teljesen nem is tudták ezzel megoldani a helyzetet, legalább azt elérték, hogy egy időre abbamaradjanak az IRA által végrehajtott támadások.

A békés együttélés azonban nem tartott sokáig: 1995 júliusában újabb erőszakos megmozdulások történtek Észak-Írországbán, miután a rendőrök megakadályoztak egy Orange Order parádét Portadown-ban. Az összecsapások négy napig tartottak, s a menet során érintették Portadown fő katolikus kerületét is, amely három napos katolikus lázadást és IRA támadást eredményezett.

A támadást követően a tárgyalásokba beszállt az USA is. A volt amerikai szenátor, George Mitchell vállalta el a közvetítő szerepet. Az IRA a tárgyalások időtartamára fegyverszünetet hirdetett, ezzel enyhítve a helyzetet.

1996-ban a tűzszünet ismét véget ért. Az IRA bombázást intézett London Canary Wharf nevű területén, amely egy nagy bevásárló- és üzleti negyed London keleti részén. A támadásban két ember életét vesztette és több millió fontos kár keletkezett.³²

1997-ben újabb fegyverszünetet hirdetett az IRA, ami miatt a Sinn Féin újra bekapcsolódhatott a tárgyalásokba. A Sinn Féin mellett az UUP (Ulster Unionist Party, a legnagyobb protestáns párt) is részt vett a tárgyalásokban. A két radikális párt, a DUP (Democratic Unionist Party) és az UKUP (United Kingdom Unionist Party) elutasították a részvételt. Bár a tárgyalások idején is támadások érték mindkét fél tagjait, a megbeszélések 1998-ban folytatódtak.

1998 áprilisa mérföldkő volt az észak-ír helyzet stabilizálásában: április 10-én írták alá a Nagypénteki Egyezményt (Good Friday Agreement). Ebben az egyezményben deklarálták, hogy az Ír Köztársaság képviselheti magát az észak-ír parlamentben, ezzel szerepet kapva az észak-ír konfliktusok kezelésében. A katolikusok cserébe lemondtak a két Írország egyesítésének ambíciójáról, bár a főleg protestáns északiak emellett szavaztak.

Természetesen sok ellenzője akadt az egyezménynek, egyesek szerint túl nagy hatalmat kaptak a katolikusok.

Az Egyezmény hatására felcsillant a remény, hogy a béke tartós lehet. A referendumot az észak-írek 71%-a, az írek 94%-a támogatta. 1998 júniusában meg is választották a 108 taggal rendelkező Észak-ír Tanácsot, azaz a kormányt.

1998 nyarán azonban ismét fegyveres összecsapásokra került sor. Az IRA elutasította a fegyverletételt, mert nem tetszett nekik az új kabinet. A Sinn Féin kijelentette, hogy az IRA csak abban az esetben teszi le a fegyvert, ha új kormányt választanak. Mivel az új kormányt nem sikerült megválasztani, a békefolyamat ismét megakadt.

Ez a fogolydilemmával elemezve a következő képet mutatja:

Többi parlamenti párt	Sinn Féin + IRA		
		Új kormány	Marad a kormány
	Új kormány	+5, +5	+5, +2
	Marad a kormány	+2, +5	-2, -2

8. táblázat: Kormányváltás. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

³² http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/10/newsid_2539000/2539265.stm

A legjobb döntés, ha mindkét fél támogatja, hogy új kormányt válasszanak, hiszen akkor esély van arra, hogy az IRA befejezi a katonai tevékenységét. Ha marad a régi kormány, akkor esélyes, hogy az IRA tovább folytatja a terrorcselekmények elkövetését, és soha nem lesz vége a harcoknak.

A protestánsok három fiatalot gyilkoltak meg egy ház felgyújtásával, Augusztus 15-én pedig egy autóba szerelt bomba gyilkolt meg 29 embert Omagh-ban, amelyért az IRA vállalt felelősséget.

1999-ben végül David Trimble, az UUP vezetője engedett a nyomásnak: felvállalta a kormányalakítást még azelőtt, hogy az IRA letette volna a fegyvert. Bár azt kijelentette, hogy ha az IRA nem teszi le a fegyvert 2000. január 31-ig, az UUP visszalép a kormányzástól.

Trimble tette a vezérűrű-modellel vizsgálható:

Trimble + UUP			
Sinn Féin + IRA		Kormányalakítás	Nem alakítanak kormányt
	Kormányalakítás	+5, +3	-3, +3
	Nem alakítanak kormányt	-3, -3	-3, -3

9. táblázat: Kormányalakítás. Vezérűrű alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Trimble, mivel kormányt alakított, engedett az IRA nyomásának. Természetesen itt nem azt kell vizsgálni, hogy egyénileg neki jó volt-e miniszterelnökként, vagy nem, hanem azt, hogy ő volt az a fél, aki először elfogadta az IRA feltételeit, és aki megbízott az IRA fegyverletételében. Játékelméleti módszerrel vizsgálva Trimble helyesen döntött, amikor megbízott az IRA-ban, hiszen bizalom nélkül képtelenek lettek volna kompromisszumot kötni.

Bár az ellenzék engedett az IRA és a Sinn Féin nyomásának, a Sinn Féin mégsem tett meghatározó lépéseket a fegyverleszerelés ügyében. Ennek hatására 2000 februárjában ismét brit kormányzás alá került Észak-Írország, mert a britek felfüggesztették az ír kormány tevékenységét.

2000 tavaszán az ír, a brit és az amerikai vezetők folytatták a tárgyalásokat a konfliktus megoldásáról. Az IRA kijelentette, hogy megszünteti fegyverhasználatát, ha az ország nemzetközi megfigyelők ellenőrzése alá kerül. Nagy-Britannia visszaadta az észak-írek önrendelkezési jogát, és az UUP vezetősége elvállalta a Sinn Féinnel való kormányzást.

2000 nyarán a nemzetközi felügyelők, a finn Martti Ahtisaari és a dél-afrikai Cyril Ramaphosa meglegedettségüket fejezték ki az IRA fegyverszünetével kapcsolatban.

Bár az IRA néhány fegyvert valóban használaton kívül helyezett, a valódi leszerelés még mindig nem következett be. A másik oldalon, David Trimble azzal lett megvádolva, hogy túl sok engedményt tesz a katolikusoknak a döntések során. Októberben veszélybe került Trimble pozíciója a pártján belül, amely egyben a Nagypénteki Megállapodást is veszélyeztette. Trimble úgy menekült meg, hogy megígérte pártjának, hogy szankciókat vezet be a Sinn Féin ellen.

Trimble ismét döntési helyzetbe kényszerült: vagy enged pártja nyomásának, és szankcionálja a Sinn Féint, vagy hagyja őket továbbra is ugyanúgy érvényesülni, és akkor a saját pozícióját veszélyezteti a pártján belül. Trimble döntését vizsgálhatjuk a „gyáva nyúl” modellel:

Sinn Féin	UUP		
		Szankciók	Hagyja
	Szankciók	+5, -5	
	Hagyja		-5, +5

10. táblázat: Trimble támogatottsága az UUP-ben. Gyáva nyúl alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Trimble tehát azt választotta, hogy szankciók révén saját pártjában erősíti meg a helyét.

2000 júniusában David Trimble kijelentette, hogy lemond, ha az IRA nem helyezi használaton kívül minden fegyverét. Mivel az IRA nem tett semmit a fegyverzet leszerelés érdekében, Trimble valóban lemondott. (Pártjában azonban megerősödött a pozíciója és a brit parlamenti székét is megtarthatta.)

2001 nyarán ismét összecsapások következtek Belfastban. Miután protestáns fiatalok katolikus iskolás lányokat és azok szüleit kővel megdobálták, folytatódtak a harcok. A konfliktusok azokat a felvonulásokat is érintették, amelyeket a protestánsok a katolikusok legyőzésének évfordulói miatt tartottak.

2001. augusztus 6-án az IRA bejelentette, hogy hajlandó tartósan letenni a fegyvert. Bár azt nem mondták ki, hogy a fegyverletételt mikorra tervezik, az írek és a britek mégis fellélegeztek. Észak-Írország protestáns vezetői ennek ellenére nem hittek benne. Néhány nap múlva a brit külügyminiszter, John Reid felfüggesztette az észak-ír kormány működését és hat hetet adott a katolikusoknak és protestánsoknak az új kormány megalakítására. Ugyanezen a napon az IRA visszalépett a fegyverletételtől.

Mivel hat hét nem volt elegendő, a brit kormány újabb hat hetet adott a feleknek, hogy rendezzék vitáikat. Ezt az UUP-s Trimble és néhány társa is ellenezte, s lemondásukkal arra ösztönözték a briteket, hogy ismét vegyék át a kormányzást, s Londonból irányítsák az országot.

Október 23-án az IRA mégis kijelentette, hogy elkezdte a fegyverleszerelést, ezzel mentve meg a helyzetet. David Trimble is visszaszerezte miniszterelnöki pozícióját a kormányban, a miniszterelnök-helyettes pedig Mark Durkan lett.

2002-re az IRA még több fegyverét szerelte le. A hírt a brit és az ír vezetőség is üdvözlölte, mert végre a gerillaharcok végét jelentő valódi reménysugár csillant meg.

Június közepén mégis újabb összecsapásokra került sor Belfastban. A rendőrség szerint nem az IRA, hanem egyéb, nem fegyveres erők (katolikus és protestánsok egyaránt!) szervezték az összecsapást, hogy megsértsék a fegyverszünetet.

2002. július 16-án, a Véres Péntek 30. évfordulója előtt néhány nappal ismét meglepő fordulat következett, amikor az IRA először kért bocsánatot a több évtizedes harcok áldozatainak családjaitól.

Szeptember végén Trimble ismét lemondással fenyegetett. Szerinte az ő és több UUP párttársa lemondására azért volt szükség, hogy még inkább a fegyverletételre kényszerítsék az IRA-t. Ezt követően derült fény az IRA kolumbiai hadgyakorlataira, amely alapján világossá vált, hogy bár fegyverzetét csökkentette, mégsem tette le igazán.

Trimble folyamatosan a lemondással fenyegetett, követelte a britektől, hogy zárják ki a Sinn Féint a Tanácsból. John Reid ismét felfüggesztette a kormányzást, ezért a briteknek megint át kellett venni az irányítást Észak-Írország felett. Ennek hatására az IRA felfüggesztette a kapcsolatot a nemzetközi fegyver-felügyelőkkel.

Trimble fenyegetése döntéselméleti szempontból legjobban a fogolydilemma modellel értékelhető:

Britek	Trimble		
		Trimble lemond	Trimble nem mond le
	Sinn Féin-t kizárják	-5, -5	-5, +5
	Sinn Féin marad	0, -5	+2, +2

11. táblázat: A Sinn Féin kizárása. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

Az igazi patthelyzet talán e döntés meghozatalánál mutatkozik meg a leginkább. Mivel a britek nem akarták, hogy David Trimble lemondjon a miniszterelnökségéről, viszont a Sinn Féin-t sem akarták kizárni a Tanácsból, itt a legjobb megoldás az, ha Trimble-t maradásra bírják úgy, hogy a Sinn Féin is marad a helyén. Csak ezzel őrizhetnék meg a békét, tekintve, hogy a Sinn Féin jövője az IRA működését is befolyásolja, hiszen a Sinn Féin az IRA politikai szárnya, és az IRA a kijelentés hatására megszüntette a kapcsolatot a nemzetközi vizsgálóbizottsággal. A legrosszabb eshetőség, hogy a Sinn Féin-t is kizárják és Trimble is lemond: ez súlyos következményekkel járhat, csakúgy, mintha Trimble marad, de a Sinn Féin-t kizárják, vagy fordítva.

2003-ban újabb tárgyalások következtek London és az észak-írek között. Mindenki a fegyverzetletételre várt, és mivel a Sinn Féin nem volt elég meggyőző az álláspontját illetően, a brit miniszterelnök, Tony Blair válaszút elé állította a Sinn Féint, és arra utasította, hogy ne használja a fegyveres erőket politikai célok elérésére.

A 2003-as választásokat az Ian Paisley által vezetett DUP (Democratic Unionist Party) és a Sinn Féin nyerte meg. A közös kormányzásra azonban nem sok esélyt láttak.

2004 decemberében az IRA-t egy 26,5 millió eurós bankrablással vádolták meg. Bár az IRA tagadta a bankrablást és a Sinn Féin is kijelentette, hogy hisz az IRA ártatlanságában, a rendőrök továbbra is úgy vélik, az IRA volt a felelős a lopásért.³³

2005 januárjában az IRA meggyilkolt egy férfit Belfastban, amely hatására a férfi lánytestvérei tiltakozni kezdtek. Az IRA azonnal felajánlotta, hogy megölik a gyilkosságért felelős személyeket. Érdekesség, hogy az USA e konfliktus kapcsán az észak-ír pártok helyett a férfi testvéreit hívta meg a Fehér Házba.

2005 júniusában a protestánsok elnapolták éves menetelésüket, mivel megtiltották nekik, hogy a szokásos útvonalon, katolikus házak előtt elhaladva vonuljanak fel. A következő hónapban a narancsok megtartották a szokásos parádéjukat, amikor a nacionalista katolikusok megtámadták a rendőröket és katonai erőket. A felvonulásból összecsapás lett, 100 rendőr és 10 civil sérülten.

Júliusban az IRA kijelentette, hogy leteszi a fegyvert, amire válaszul a britek csökkenteni kívánták a katonai erők számát Észak-Írországbán.

³³ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/4154657.stm

Ezt a döntést, a vezérürü-modell alapján elemezve, a következő táblázatban reprezentálhatjuk:

IRA	Britek		
		Csökkenti a fegyveres erőket	Nem csökkenti a fegyveres erőket
	Leteszi a fegyvert	+10, +10	+5, -5
	Nem teszi le a fegyvert	-5, +5	-10, -10

12. táblázat. Fegyverletétel II. Vezérürü alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A táblázat alapján megállapítható, hogy a legjobb döntés, ami születhetett, hogy az IRA leteszi a fegyvert és a britek is csökkentik a fegyveres erők számát. Ez a hozzáállás mindkét fél részéről megnyugtató lehet, hiszen ha az IRA leteszi a fegyvert és a britek is csökkentik a katonák számát, akkor újabb lépést tehetnek az egymás iránti bizalom és a béke megteremtése felé. A legrosszabb eredmény, ha egyik fél sem teszi le a fegyvert, hiszen az összecsapások folytatódnak, növelve a halálos áldozatok és sérültek számát, és marad a nyugalanság Észak-Írországbán. Amennyiben csak az egyik fél teszi le a fegyvert, ill. csökkenti a fegyveres erők számát, folytatódhat a patt-helyzet, és nő a köztük lévő bizonytalanság.

Augusztusban a UVF Belfastban megtámadta a rendőri erőket, miután azok néhány UVF-tagnál razziát tartottak. A konfliktusnak 40 rendőri sérültje volt. Szeptemberben újabb razziák után ismét UVF támadások következtek. Pár nap múlva a protestánsok ülősztrájkot szerveztek tiltakozásul. A következő nap pedig utcai tüntetések zajlottak Belfastban. A protestánsok és rendőrök harcában két éjszaka alatt kb. 50 rendőr sérült meg.

2006-ban ismét lelassultak a békefolyamatok. Az észak-ír politikusok hat hónapot kaptak a britektől arra, hogy egy olyan erőegyensúllyal rendelkező kormányt alakítsanak, amely kormányozni tud, különben ismét felfüggesztik az ország politikai szuverenitását. Októberben az IRA kijelentette, hogy befejezte a fegyveres harcokat és leteszi a fegyvert.

A döntéselmélet fogolydilemma modellje ebben a táblázatban jól reprezentálja a kormányalakítás jelentőségét:

Írek	Britek		
		Kormányalakítás	Nem alakítanak megfelelő kormányt
	Kormányalakítás	+5, +5	-3, -4
	Nem alakítanak megfelelő kormányt	-4, -3	-5, -5

13. táblázat: Megfelelő kormány alakítása. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A táblázat alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az észak-íreknek mindenképp egyetértésre kell jutni és kormányt alakítani, különben a britek ismét elveszik az ország önrendelkezési jogát, amivel folytatódik a patt-helyzet és megnő az esély az újabb fegyveres harcokra. Az sem jó, ha nem alakítanak kormányt és az sem jó, ha nem megfelelő kormányt alakítanak. Az egyetlen jó megoldás a konszenzusos döntés és az új, koalíciós kormány megalakítása.

2007 újabb mérföldkő volt a konfliktuskezelésben. Ez év márciusában találkozott ugyanis először szemtől szembe a két szembenálló fél képviselője: Garry Adams, a Sinn Féin vezetője és Ian Paisley, az unionisták feje. A találkozás eredményesen zárult, a két fél megegyezett egy közös kormány alakításában.

A fogolydilemma módszerét használva, táblázatban bemutatva a következő eredményt kapjuk:

Ian Paisley (DUP)	Garry Adams (Sinn Féin)		
		Megegyezik	Nem egyezik meg
	Megegyezik	+10, +10	+3, -5
	Nem egyezik meg	-5, +3	-10, -10

14. táblázat: Garry Adams és Ian Paisley tárgyalásai. Fogolydilemma alkalmazása. (Forrás: saját szerkesztés.)

A megegyezés igazi fordulópontot jelenthet a konfliktuskezelés során. Mindkét fél akkor nyer a legtöbbet, ha megállapodásra jutnak és közösen folytatják az irányítást. A pártok önálló célkitűzése szempontjából, ha az egyik fél nem hajlandó megállapodni, akkor – bár kiáll saját igaza mellett – nem könyvelhet el akkora nyereséget, mint a megegyezéssel tenné. Döntéelméleti szempontból az a legrosszabb, ha egyik fél sem hajlandó megegyezni, hiszen ennek a döntésnek a legnegatívabb a hatása a jövőre nézve. Természetesen, ha csak az egyik fél nem egyezik meg, ill. ha mindkét fél nemet mond a közös kormányzásra, a döntés rövidtávú hatása azonos, mert a bizonytalanság és a békétlenség folytatódik. Mégis, ha a

pszichológiai szempontokat is figyelembe vesszük, még mindig szerencsésebb, ha az egyik fél nem hajlandó békülni, mert kis idő után még megváltoztathatja a döntését (kérdés, hogy a másik ezt akkor még elfogadná-e?).

2007-től véget ért a londoni irányítás Észak-Írországból. Tony Blair üdvözölte a megállapodást, és reményt látott a helyzet megoldására és a béke konzerválására.

2010 februárjában Gordon Brown brit elnök és Brian Cowen angol és ír miniszterelnök között ismét rendkívüli megállapodás született. Az egyezmény értelmében Nagy-Britannia átadta a hat tartomány rendőri és jogi felügyeletét Észak-Írországnak.

Összegzés

Dolgozatomban bemutatam az észak-ír konfliktus eseményeit, döntéseit, azok okait és következményeit.

Elemzésem során a döntéselmélet módszereit használva, elsősorban a játékelméletek (licit, fogolydilemma, a nemek harca modell, vezérürüjáték és a gyáva nyúl játék) által vizsgáltam magát a konfliktust, az eseményeket, a tárgyalásokat és a felek által meghozott döntéseket, kronológiai sorrendben.

Az ír konfliktus esetén a felekben a megoldásra való hajlam leginkább a 20. század második felében mutatkozott. Míg a század elején és közepén az egyéni érdekek érvényesítését tartották a legfontosabbnak, addig az 1980-90-es években elindultak azok a párbeszédok, amelyekre már sokkal korábban szükség lett volna.

A dolgozatomban bemutatott táblázatok alapján megfigyelhető, hogy a konfliktus során, bár az időben nagyon elhúzódott, sok jó döntés született. Ezek a döntések általában a briteknél születtek, ugyanis nekik mind emberileg, mind anyagilag az állt érdekükben, ha a fegyveres harcok mielőbb véget érnek. A britek ezért több olyan engedményt is tettek az íreknek, amelyet nem biztos, hogy az írek megtettek volna fordított esetben. Ilyen volt Tony Blair 1993-94-es engedménye, amikor kijelentette, hogy a Sinn Féin részt vehet a parlamenti tárgyalásokon, s ezért cserébe kérte az IRA fegyverletételét. Ez, bár kockázatos lépés volt a brit miniszterelnök részéről, mindenképp jó lépésnek bizonyult, hiszen elindított egy lassú, de pozitív folyamatot a konfliktus rendezésében.

Hasonlóan pozitív döntésként tekinthetünk az Amerikai Egyesült Államok rövid, de határozott csatlakozását a konfliktushoz. Ugyan az USA főleg azért vett részt néhány tárgyalásban, mert katonai ereje kihasználatlan volt, mégis pozitív irányba terelte a tárgyalásokat, csupán azért, mert az írek féltek a hadseregétől. Az 1984-es bombatámadások a briteket is a mielőbbi kiegyezésre sarkallták, hiszen maga a brit kormányfő, Margaret Thatcher is majdnem bombatámadás áldozatává vált.

Az 1985-ös évben is születtek jó döntések brit és ír részről. Az egyik ilyen az Angol-Ír Megállapodás, amely nyugtatóan hatott a lojalista érzelmű írekre. Az Intergovernmental Conference során azt is kijelentették, hogy akkor adják vissza Észak-Írország hatalmát, ha a felek tiszteletben tartják egymást. Ez ugyan több unionista és Sinn Féin-es politikusnak sem

tetszett, a többség mégis üdvözölte a fejleményeket. Ez a megállapodás lett az alapja az 1998-as Nagypénteki Egyezménynek.

Az írek részéről ehhez hasonló pozitív, nagy előrelépést jelentő döntés volt a Nagypénteki Egyezmény aláírása. Szintén jó döntés volt David Trimble 1999-es kormányalakítása a béke érdekében. Ami a terroristákat illeti, az ő számukra kedvező döntést hoztak akkor, amikor az IRA és az UVF tagjai 1972-ben folytatták a toborzást és a felfegyverzést. Az ő szempontjukból a legjobb döntés volt, ha mindketten folytatják a harcokat, s ezt meg is tették.

A békefolyamat során rossz döntések is születtek a felek részéről. Az egyik legrosszabb döntésként tekinthetünk London 1972-es döntésére arról, hogy elvették Észak-Írország önrendelkezési jogát. Ez ugyanis annyira felmérgezte az IRA-t, hogy csak ebben az évben majdnem 500 életet követeltek az általuk elkövetett terrortámadások.

1998 nyarán bebizonyosodott, hogy a nem döntés is lehet rossz döntés: az IRA új kormányt követelt, cserébe fegyverletételt ígérve. Mivel a tárgyaló politikusoknak nem sikerült új kormányt alakítaniuk, a béketárgyalások ismét megakadtak.

A 2000-es években csendesedni látszik a konfliktus. Bár igazi megoldást még mindig nem találtak a problémára, megfigyelhető a felek egyre nagyobb kompromisszumkészsége, egymás iránti toleranciája és humánussága. A Sinn Féin és az UUP vezetőinek találkozása és tárgyalása mérföldkőt jelentett a problémamegoldásban, az utóbbi évek egyik legjobb döntésének is nevezhető az, hogy a felek hajlandóak voltak tárgyalni egymással.

Napjainkban egyre biztatóbbak a jelek a tartós békét illetően. Ugyan valamennyire még mindig patthelyzet van, de a politikában már képesek együtt dolgozni az érintett felek. A legnagyobb feladat azonban a társadalom újraegyesítése, az ellentétek kibékítése lenne, amelyhez azonban nem elég a politikai szereplők egyetértése.

Amíg a társadalom tagjai elutasítják a más vallású vagy kultúrájú társaikat, a politikai pártok tárgyalása kevés. A problémakezelést most már a hétköznapi emberekre is ki kell vetíteni, rávéve őket a toleranciára és az együttműködésre.

Ezért is ennyire bonyolult kérdés ez még 2012-ben is, hiszen az Európai Unió egyik tagállamában folyamatos vallási és kulturális érdekellentétek vannak, amelyek bár csökkenni látszanak, de egyelőre nem lehet megállapítani, hogy valaha eltűnnek-e.

Források

Szakirodalom:

Habermas, Jürgen: Válogatott tanulmányok. Budapest, 1994, Atlantisz.

Mérő László: Mindenki másképp egyforma. Budapest, 2007, Tericum.

Tierney, William G.: The Impact of Culture on Organizational Decision Making. Sterling, 2008, Stylus Publishing.

Zoltayné Paprika Zita: Döntéelmélet. Második kiadás. Budapest, 2005, Alinea.

Internetes források:

"A Brief History of the Troubles". guardian.co.uk.
<<http://www.guardian.co.uk/northernireland/page/0,12494,1569841,00.html>>. 2012. 10.17.

"Adams calls for border poll". sinnfein.ie. 2012. 10. 16.
<<http://www.sinnfein.ie/contents/24737>>. 2012.10.18.

"Anglo-Irish Agreement between the Government of Ireland and the Government of the United Kingdom". cain.ulst.ac.uk. <<http://cain.ulst.ac.uk/events/aia/aiadoc.htm#a>>. 2012. 10. 18.

"Anglo-Irish Treaty, 6 December 1921". nationalarchives.ie.
<http://www.nationalarchives.ie/topics/anglo_irish/dfaexhib2.html>. 2012. 10. 17.

"Bloody Friday: What happened". bbc.co.uk. 2002. 07. 16.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2132219.stm>. 2012. 10. 18.

Douglas, Martin. "William Craig, Politician in Northern Ireland, Is Dead at 86". nytimes.com. 2011. 05. 06.
<http://www.nytimes.com/2011/05/07/world/europe/07craig.html?_r=0>. 2012. 10. 18.

Farren, Sean. Sunningdale: An Agreement Too Soon? 2009. 06. 22.
<http://www.ucd.ie/ibis/filestore/80_sf.pdf>. 2012. 10. 18.

- "Good Friday Agreement Committee hears from Community Restorative Justice". sinnfein.ie. 2012.10.18. <<http://www.sinnfein.ie/contents/24771>>. 2012.10.18.
- "Good Friday Agreement". nio.gov.uk. <<http://www.nio.gov.uk/agreement.pdf>>. 2012. 10.17.
- "Northern Ireland: The Troubles - The Road to Northern Ireland". bbc.co.uk. 2007.02.01. <http://www.bbc.co.uk/history/recent/troubles/overview_ni_article_01.shtml>. 2012.10.16.
- "Northern Ireland: The Troubles – The Troubles, 1963 to 1985". bbc.co.uk. 2007.02.01. <http://www.bbc.co.uk/history/recent/troubles/the_troubles_article_01.shtml>. 2012.10.16.
- "Orange Order visits St Matthew's Priest to apologise". bbc.co.uk. 2012. 10. 01. <<http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-19784052>>. 2012. 10. 16.
- "Police say IRA behind bank raid". bbc.co.uk. 2005. 01. 07. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/4154657.stm>. 2012. 10. 18.
- "Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1974". legislation.gov.uk. <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/56/contents/enacted>>. 2012. 10. 18.
- "Provisional IRA: War, ceasefire, endgame?". <http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/northern_ireland/2001/provisional_ira/default.stm>. bbc.co.uk. 2012. 10. 18.
- "The Northern Irish Conflict: A Chronology — Infoplease.com." 2000–2007. Pearson Education, publishing as Infoplease. <<http://www.infoplease.com/spot/northireland1.html>>. 2012.10.16.
- "Ulster Covenant". proni.gov.uk. <http://www.proni.gov.uk/index/search_the_archives/ulster_covenant.htm>. 2012.10.18.
- "Ulster Covenant: Sinn Fein condemns 'hymnbreach at church". bbc.co.uk. 2012. 09. 30. <<http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-1977695>>. 2012. 10. 16.

”1972: Army kills 13 in civil rights protest”. news.bbc.co.uk.
<http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/january/30/newsid_2452000/2452145.stm>. 2012. 10.

”1984: Tory Cabinet in Brighton bomb blast”. news.bbc.co.uk.
<http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/12/newsid_2531000/2531583.stm>. 2012. 10. 17.

”1996: Docklands bomb ends IRA ceasefire”. news.bbc.co.uk.
<http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/10/newsid_2539000/2539265.stm>. 2012. 10. 17.

Képek:

1. ábra: <http://www.backpack-newzealand.com/ireland-map.html>